

פרשת כי תצא

מאמר כי תצא למלחמה ועל אויבך

(א) כי תצא למלחמה על אויבך. ר"ש פתח, (ב) זנח ישראל טוב אויב ירדפו. מאי זנח ישראל טוב. דא יצר הטוב, דשלמה מלכא קרייה טוב. דכתיב, טוב ילד מסכן וחכם. אויב ירדפו, דא יצר הרע, דאיהו שנאיה דב"נ, דשלמה מלכא קרייה שונא. דסגיאין שמהן אית ליה, דכתיב, (ד) אם רעב שונאך האכילהו לחם. ודא היא אורייתא קדישא. כד"א, (ה) לכו לחמו בלחמי.

(ב) וע"ד בעי ב"נ לשוואה מלין דאורייתא עליה, בגין דיהא תבירא ביה, דלית ליה קטרוגא ליצר הרע, א בר מלין דאורייתא. וע"ד כתיב, (ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. על תרי יצריך.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (דברים כא.) (ב) (הושע ח) (ג) (קהלת ו) וירא שכנ. (ד) (משלי כה) וישלח קפה תק"ח ד' קיו ט"ב. (ה) (שם ט) ויצא שפד. (ו) (דברים ו) ואתחנן קמח קנז וזר חודש דף צ' טור א'.

כי תצא למלחמה על אויבך

הסולם

מאמר

התורה הקדושה. כמו שאתה אומר, לכו לחמו בלחמי.

מאמר כי תצא למלחמה על אויבך

(ב) וע"ד בעי ב"נ וכו': וע"כ צריך האדם לשים עליו על היצה"ר, דברי תורה, כדי שיהיה נשבר. כי אין צורך ליצר הרע, חוץ מדברי תורה. וע"כ כתוב, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. שהיה די אם היה כתוב על לבך, אלא שפירושו על שני יצריך. שהם שני לבבות.

א"ל

(א) כי תצא למלחמה על אויבך: ר"ש פתח, זנח ישראל טוב אויב ירדפו. מהו, זנח ישראל טוב. זה הוא היצר הטוב, ששלמה המלך קראו טוב. שכתוב, טוב ילד מסכן וחכם. שהוא היצר הטוב. אויב ירדפו, זהו היצר הרע, שהוא אויב האדם. ששלמה המלך קראו שונא. שהרבה שמות יש לו, שכתוב, אם רעב שונאך האכילהו לחם. ולחם, זו היא (דפוי"ד דף ג"ח ט"ד)

(ג) א"ל רבי יהודה, יצר הטוב מאי בעי מלין דאורייתא. א"ל, יצר הטוב אתעטר בהו, ויצר הרע אתכנע בהו.
 (ד) וע"ד כי תצא למלחמה על אויביך ב דא איהו יצה"ר. דאנן צריכין למיפק לקבליה במלין דאורייתא, ולקטרגא ליה, וכדין יתמסר בידא דב"נ. כמה דאתמר, ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו.
 (ה) א"ר שמעון, ווי על דא ווי על דא, א תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. דהא יצר הטוב אשתבאי בידיה, ואיהו מלך עליה.
 (ו) אשת יפת תאר, דא היא נשמתא. כד"א, א אשה יראת ה' היא תתהלל. דהא בכל יומא ויומא, אינון סיען ומנהיגין דנשמתין, ואינון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אינון בקטרוגא תדירא, מקטרגין אלין באלין, וכל שייפין דגופא בצערא ביניה, בין נשמתא ובין יצה"ר.
 (ז) והבאתה אל תוך ביתך, דאתתרכת מתמן. ו שפחה כי תירש גבירתה. וכבר אוקמינא מלין. וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה, ותדכי מההוא זוהמא דאטיל בה נחש.
 (ח) והסירה את שמלת שביה, מאינון כסו דמסאבא וזינין בישין מחובא דעגלא. דהא בקדמיתא ג הוא להו לבושי קודשא, דקבילו בטורא דסיני. וכד עבדו ית עגלא, אעדו מנייהו אינון לבושי יקר, דכתיב י ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ז) (משלי ל) ר"ז ד ב. ז"ח בראשית אות קפד. ב ג"א דאיהו (קראקא). ג ג"א הויאן ליה (קראקא).
 (ח) (שם לא) חיי שרה יז פקודי ששה ר"ז בהקדמה
 ד ה : לעיל כי תשא אות עד. ט (שם ל) בשלח זהר חדש דף צא ט"ה. י (שמות לג) ב"ב רצו.

כי תצא למלחמה על אויביך

הסולם

מאמר

(ג) א"ל רבי יהודה וכו' : אמר לו רבי יהודה, היצר הטוב למה צריך דברי תורה. אמר לו, היצר הטוב מתעטר בדברי תורה. והיצר הרע נכנע ג"י דברי תורה.
 (ד) וע"ד כי תצא וכו' : וע"כ, כי תצא למלחמה על אויביך, זה הוא היצר הרע, שאנו צריכים לצאת כנגדו עם דברי תורה, ולצרוך אותו, ואז יהיה נמסר בידי האדם, כמו שנאמר, ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו.
 (ה) א"ר שמעון ווי וכו' : א"ר שמעון, אוי על זה, או על זה. תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. כי היצר הטוב נשבה בידו של היצר הרע, והוא מלך עליו.
 (ו) אשת יפת תואר : זו היא הנשמה, כמו שאתה אומר, אשה יראת ה', שהיא הנשמה, (דפ"י דף ג"ח ט"ח)
 (ז) והבאתה אל תוך ביתך : היינו הבית שגורשה משם. שעל זה נאמר ושפחה כי תירש גבירתה. שהשפחה, שהיא היצה"ר, נכנסה אל הבית, והגברת, שהיא הנשמה גורשה משם. ועתה חזר והביא את הנשמה אל הבית. וכבר העמדנו הדברים. וגילחה את ראשה ועשתה את צפרניה, היינו שתטהר מאותה זוהמא שהטיל בה הנחש. בנשמה.
 (ח) והסירה את שמלת שביה : היינו מאלו לבושי הטומאה, והמינים הרעים שהיו לה

(ט) ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, דא היא ירחא דאלול, דביה סליק משה לטורא, למבעי רחמין קמי קב"ה, בגין דישתביק לישראל על ד חובא דעגלא. ובגין דא ה ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, בגין דגלי ערייתא דקב"ה וערייתא דאורייתא. כד"א, ערות אביך וערות אמך לא תגלה. וע"ד אמר, ה פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך. (י) והוו ישראל רחיקין ממלכא כל ההוא זמנא, עד יומא דכפורי, דנחית משה * מן טורא, והוו ישראל בתעניתא כל ההוא יומא. וכדין אתדבק מלכא במטרוניתא. כד"א, ו) ואחר כן תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה. (יא) וגזרו קיימא עם קב"ה, דלא יפלחון עוד פולחן נוכראה. כד"א ה הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך וגו'. וכתוב תמן, ו) אלהי מסכה לא תעשה לך. ועל דא ומכר לא תמכרנה בכסף, לא תשקר בנשמתך, בגין דחלן דכסף. כד"א, ו) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. (יב) זכאין אינון ישראל, דקב"ה גזר עליהון תעניתא ביומא דין. דכתיב, ו) כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה. בגין דיתכפר להון כל חוביהון. דכתיב, ז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. עד כאן.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ד ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א עגלא ולי"ג חובא (דפוסים ראשונים). ה נ"א ל"ג ובכתה (דפוסים ראשונים).

כ) (ויקרא יח) ב"א קסח לעיל אחרי אות סט. ז) (תהלים קיט). ח) (דברים כא). ו) (שמות לד) תק"ח ד' צח ט"ד קו ט"ד. ו) (שם) תצוה מט. ט) (שמות כ) יתרו תצט' ת"ז תס"ו ד' צו. ו) (ויקרא כג). ז) (שם טז) תרומה קנו.

כי תצא למלחמה על אויבך

הסולם

מאמר

ישראל בתענית כל אותו היום. ואז נתדבק המלך בהמלכה. כש"א, ואחר כן תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה. (יא) וגזרו קיימא עם וכו': וכתרו ברית עם הקב"ה, שלא יעבדו עוד עבודה זרה. כש"א, הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך וגו', וכתוב שם, אלהי מסכה לא תעשה לך. וע"כ, ומכר לא תמכרנה בכסף. שפירושו, לא תשקר בנשמתך בשביל אלהי כסף. כש"א לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. (יב) זכאין אינון ישראל וכו': אשרי הם ישראל, שהקב"ה גזר עליהם תענית ביום הזה. כי כתוב, כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה. כדי שיתכפר להם כל חטאתיהם. שכתוב, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

לה מחטא העגל. כי בתחילה היו להם לבושי קודש שקבלו בהר סיני, וכשעבדו את העגל הוסרו מהם לבושי יקר אלו. שכתוב, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים: ירח ימים, היינו ירח אלול. שאז הוא זמן תשובה. שבו, עלה משה אל ההר לבקש רחמים לפני הקב"ה כדי שיכפר לישראל על חטא העגל. ומשום זה, ובכתה את אביה ואת אמה וגו', משום שגילה את ערות הקב"ה, שהוא אביה של הנשמה, וערות התורה, שהיא אמה של הנשמה. כש"א, ערות אביך וערות אמך לא תגלה. וע"ד אמר, פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך. (י) והוו ישראל רחיקין ממלכא כל ההוא זמנא, עד יום הכפורים, שאז נשלחו ארבעים יום, וירד משה מן ההר. והיו (דברי יח ג' ח' ו' דף ג"ט ט"א)

מאמר מת בלא בניס בא פעם ב' לעולם

1. מדרש הנעלם

(יג) רבי שמעון אמר, נפשא, דהיא משפעת דיסודא עילאה, כד איהי חבת, אשא דלעילא שלטא עליה. ז זינא בזיניה. ובגופא שלטא אשא דלרע. "ושלמא על כל ישראל.

(יד) ומאן דאמר, דמאן דאזיל * מהאי עלמא בלא בנין, דאתי זימנא אחריתי לעלמא הדין, אמר קשוט.

(טו) ועוד. אינון חייביא דשאטין באוירא, עד דמרצו חובייהו, ובתר נכנסין פעם שניה בגוף, כדי לצרף אותו, ואם יצדק, שוב אינו נכנס פעם אחרת. ואם לאו, פעם שלישית. שנאמר, ^ק הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. ואם ח"ו לא יצדק באלו השלשה פעמים, שוב אין לו תקנה, וזהו הכרת תכרת. וע"ד בעי ב"נ לאודהרא בנפשיה, דילמא אתא זימנא אחרא.

(טז) ואית לנא ראיא מנדב ואביהוא, כדכתיבנא, * דמיתו * פלגי גופא * הוו בגין דלא אנסיבו. ועוד אית לנא סמך, מענין יבמה יבא עליה. בגין דלא ישתרש זרעיה, ולא יצטריך למיתי זימנא אחרא בגוף. ותו אוליפנא מאונן, דאמר הכתוב ביה, ^ה לבלתי נתן זרע לאחיו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ק) (אויב לג) לעיל יתרו: אות קכה. (ר) (בראשית ו' ל"ג מדרש הנעלם (קראקא). ז ג"א זן (קראקא).
ח ג"א ושלטא (מונקאטש במרובעים). ט ג"א בהאי (לח) כי תצא צו.
(קראקא). י ג"א ל"ג מן דמיתו עד ועוד (קראקא).
כ ג"א דפלגי (ירושלם). ל ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים ג"א ל"ג הו בנין (חינצ'א).

מת בלא בניס בא פעם ב' לעולם

הסולם

מאמר

עם גבר. ואם, חס ושלום. לא יצדק באלו ג' פעמים, שוב אין לו תקנה. וזהו הכרת תכרת הנפש וגו'. וע"כ צריך האדם להזהר בנפשו, אולי יבא פעם אחרת לעולם.

(יג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, הנפש, שהיא מן שפע היסוד העליון, כשהיא חטאת, שולטת עליה אש של מעלה. שהיא מין במינו. ובגוף שולטת אש של מטה. ושלום על כל ישראל.

(טז) ואית לנא ראיא וכו': ויש לנו ראיא, מנדב ואביהו, כמו שכתבנו, שמתו משום שהיו חצאי הגוף, מחמת שלא נשאו נשים. כי איש ואשתו הם ב' חצאי הגוף הנעשים אחד. ועוד יש לנו סמך מענין יבמה יבא עליה. שהוא משום שלא נשרש זרעו, ולא יוצרך לבא לגוף פעם אחרת. ועוד למדנו, מאונן, שאמר בו הכתוב, לבלתי נתן זרע לאחיו. דהיינו זרע שאחיו יתגלגל בו. הרי שהמת בלא בניס, מתגלגל פעם שנית בבן המיבס.

(יד) ומאן דאמר דמאן וכו': ומי שאומר, שמי שהולך מהעולם הזה בלי בניס, הוא בא פעם אחרת לעולם. הוא אומר אמת.

(טו) ועוד אינון חייביא וכו': ועוד. אלו הרשעים, שאחר פטירתם מן העולם, הם משוטטים באויר, עד שנשלם ענשם, ואח"כ נכנסים פעם שניה בגוף, בעולם הזה. כדי לזכך אותו, ואם יצדק, שוב אינו נכנס פעם אחרת לגוף. ואם לא יצדק, נכנס פעם שלישית. שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש

(יז) ועוד ראייה אחרת, (ט) יולד בן לנעמי. וכי לנעמי יולד, והלא רות ילדתו. אלא ללמד, שזה עובד הוא היה מ מחלון, ומית בלא נ בנין. (יח) ובגין כך תחמי, בינ צדיק ורע לו. דילמא זימנא אחריתי אתא לעלמא, ולא הוה זכאי כל כך, ומת בענין זה, וכדו השתא כד עאל להאי עלמא, מנכה חוביה, והדין הוא צדיק ורע לו.

(יט) וכמו כן רשע וטוב לו. דילמא אתא זימנא אחרת, ומת בלא בנין, והוה זכאי ולא גמור, והשתא משלם ליה מזכותיה בעלמא דין. ודא הוא (ח) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם.

(כ) והא דאמרן (א) כי ישבו אחים יחדיו. ר' יצחק אמר, כי ישבו אחים, שיכירו בלבם שהם אחים. כמד"א, (ב) וישב ה' מלך לעולם. במה דאשתמודעין דהוא מלכא על כולא.

(כא) ומת אחד מהם ובן אין לו, הא אם הוה ליה בנין, לא אצטריך. רבי תנחום אמר רבי יוסי, יבמה יבא עליה, למאי אצטריך. דלא נ לאמעוטי מדמיונא דכליל כל דמיונין.

(כב) רבי יצחק פתח, (ג) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו. יש

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ו) (רות ד) ת"ז תל"א ד' עה : ז"ח ד' פט ט"ג (הושע יד) וישלח מב ז"ח בראשית אות צט ד' עג ט"א תק"ח ד' קז ט"ב קכ ט"ב ט"ג. א) (דברים כה) ויצא קסח כי תצא צו. ב) (תהלים כט) ב"ב שפג נח קיד תצוה קמג פקודי קכה ז"ח נח אות ט. ג) (קהלת ד) וישב קסה.

ח ג"א מוסיף מחלון וכליון ומיתו בלא בנין (חינצא) ג"א מחלון וכליון דמיתו פלגי גוסא דלא אנסיבו ומיתו בלא בנין (קראקא). נ ג"א מוסיף בנין וי"א מחלון לבדו היה (חינצא בסוגריים). ט ה"ג הסלם ג"א כמה (דפסיס ראשוני). ע ג"א למעוטי (דפסיס ראשוני).

מת בלא בנין בא פעם ב' לעולם

הסולם

מאמר

כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ורשעים יכשלו בהם.

(כ) והא דאמרן כי וגו' : זה שאמרנו, כי ישבו אחים יחדיו. ר' יצחק אמר, כי ישבו אחים, פירושו, שיכירו בלבם שהם אחים כש"א וישב ה' מלך לעולם. שוישב פירושו, במה שמכירים שהוא מלך על כל.

(כא) ומת אחד מהם ובן אין לו : אבל אם היו לו בנין אינו צריך ליבוס. רבי תנחום אמר ר' יוסי, יבמה יבא עליה, למה צריך. הוא כדי שלא למעט מדמיון הכולל כל הדמיונות. שה"ס המלכות, שעליה נאמר, וביד נביאים אדמה. שממנה נמשכות הנשמות והמת בלא בנין, ממעט התפשטות הנשמות לעולם מן המלכות, ונמצא מעט אותה.

(כב) רבי יצחק פתח וכו' : רי"פ, יש אחד

(יז) ועוד ראייה אחרת וכו' : ועוד ראייה אחרת. שכתוב, יולד בן לנעמי. שאל, וכי לנעמי יולד, והלא רות ילדתו. אלא שהוא ללמד, שעובד בן רות הוה הוא היה מחלון שנתגלגל בו, שמת בלא בנין. הרי שהמת בלא בנין מתגלגל פעם אחרת.

(יח) ובגין כך תחמי וכו' : ומשום זה תראה, אדם צדיק ורע לו. כי אולי כבר היה פעם אחרת בעולם, ולא היה צדיק כל כך, ומת בענין זה. דהיינו שלא עשה תשובה. ולכן עתה כשבא לעולם גורעים ממנו חטא, וזה הוא צדיק ורע לו.

(יט) וכמו כן רשע וכו' : וכמו כן רשע וטוב לו. כי אולי היה פעם אחרת בעולם, ומת בלא בנין, והיה צדיק שאינו גמור, ועתה משלמים לו מזכויותיו בעולם הזה. וזה הוא. (דפריי דף ג"ט ט"א)

אחד, דין הוא ב"ג דיתפטר מעלמא הדין חסר מן טבתא, דהוא חד, וליה ליה זכותא למעבד תניין. דתניא, א"ר יצחק, האי מאן דאתפטר מן עלמא הדין יחיד בלא תניין, איתמעט וישתיצי מדמיונא דכליל כל דמיונין. (ג) טובים השנים מן האחד. מ"ט. משום דכתיב אשר יש * להם שכר טוב בעמלם. א"ר יצחק, ת"ח, דכתיב קרא, ^ד כי אם יפלו האחד יקים את חברו, בההוא דמיונא. ואילו האחד שיפול, ואין שני להקימו.

מאמר היבוס

(כד) רבי יהודה שלח ליה לר' אבא, אמר, אתון דקיימתון קמי מאריהון דמתניתין, מ"ט יבמה יבא עליה להקים שם המת, ולא באשה אחרת. (כה) שלח ליה, ^ה פ"א למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח. איתרגיש רבי יהודה, ואמר, ודאי דא היא רזא דחכמתא, משמע דאמר שאפה רוח, רוח ממש.

(כו) ואזלא הא כהאי דא"ר יוסי דכתיב, ^ו ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו. ובאו ממש. א"ר יצחק, ומתפרש מלה, במאי דכתיב באות נפשה דמשמע דאפילו ארוסה, ואפילו בעולה אתיין בתועלתא דהאי מלה. (כז) והיה הבכור אשר תלד יקום וכו'. ומ"ט הבכור, ולא השני ולא השלישי. א"ר יודן, הבכור והראשון על כל פנים של מת הוא, ודעתייהו דתרייהון בזווגא קדמאה במיתא.

מסורת הזהר

(ד) (שם). (ח) (ירמיה ב) ויחי לא. (ו) (קהלת ח) חיי שרה קצח תק"ח ד קיד ט"ב. (ז) (דברים כח) שנחס מה.

מאמר

הסולם

היבוס

(כה) שלח ליה פ"א וגר: שלח לו. פ"א למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח. פירוש. פ"א, היינו היבמה, שאיתה, למוד מדבר, דהיינו שישבה עם איש שאין לו בנים שהוא כמדבר, כשמתיבמת, באות נפשה שאפה רוח. נרגש ר' יהודה ואמר, ודאי הוא זה סוד החכמה, שמשמע, משאמר, שאפה רוח, היינו רוח ממש. כלומר, שרוח המת בלי בנים מתגלגל במעיה של היבמה.

(כו) ואזלא הא כהאי וכו': וזה הולך כמו שאמר ר' יוסי. שכתוב, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו. היינו ובאו ממש. כלומר שנתגלגלו פעם שנית לעולם. א"ר יצחק, ומתבאר הדבר, ממה שכתוב, באות נפשה, שמשמע שבין שהיא ארוסה ובין שהיא בעולה באות בתועלת הדבר הזה, שרוח המת יתגלגל בה. כנ"ל.

(כז) והיה הבכור אשר וגר: והיה הבכור אשר תלד יקום וגר. שואל, מהו הטעם הבכור

אחד ואין שני גם בן ואח אין לו. יש אחד, וזה אדם הנפטר מהעולם הזה חסר מן טוב, שהוא אחד, ואין לו זכות לעשות שני. שלמדנו. א"ר יצחק, מי שנפטר מהעולם הזה יחיד בלא שני, דהיינו בלי בנים הוא מתמעט וכלה מהדמיון הכולל כל הדמיונות. שהוא המלכות. כנ"ל.

(ג) טובים השנים מן וגר: טובים השנים, דהיינו מי שיש לו בן, מן האחד ממי שהוא יחיד ואין לו בן. מהו הטעם. הוא משום שכתוב, אשר יש להם שכר טוב בעמלם. א"ר יצחק בוא וראה, שמקרא כתוב, כי אם יפלו האחד יקים את חברו. דהיינו באותו הדמיון, שהוא המלכות, שהיא אמה של נשמתו. ואלו האחד שיפול ואין שני להקימו.

(כד) ר' יהודה שלח וכו': ר"י שלח לו לרבי אבא. אמר. אתם. שאתם עומדים לפני בעלי המשנה, מהו הטעם. יבמה יבא עליה להקים שם המת. ולא באשה אחרת.

(דמו"י דף ג"ט ט"א *) (ט"ב)

מאמר החליצה

(כח) תניא, א"ר יוסי, ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים, האי מלה חוצפא אתחזי. א"ר יהודה, ח"ו דחוצפא הוא, אלא לאתחזאה טיבו דבעינא למעבד עם מיתא, ואיהו לא בעי, ולפיכך עבדית ליה קלנא קמי כולא. (כט) מאי קלנא עבדית ליה. דכתיב, וירקה בפניו, להכלם בפני הכל, אשר לא יבנה את בית אחיו. וקרא כתיב, וירקה ואמרה ככה כו'. כמד"א, ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם.

(ל) רבי אבהו אמר ר' יוחנן, * צהבה וירקה רוקא, דמתחזי לכולא דאיהו רוקא, ולא * מים, ולא * דאתכסי בעפרא.

(לא) ההיא איתתא, דאתת לקמיה דרבי שמעון, * ורמת רוקא, וחזי בה דאכלת בההוא שעתא, ולא הוי מתחזי רוקא, ולא אתעבדת ההוא יומא, ולבתר אמלכו ואזדווגו דא עם דא.

(לב) ומי עביד ר' שמעון הכי, והתנן אי אמלכו קודם דתסתלק קמי דיינא יאות, ומדתשרי סיניה קמי דיינא לא.

(לג) א"ר יהודה, שאני ההיא איתתא, דעד לא * עבדו דא עם דא, אלא דארמית רוקא למחזי, ולא * הוה כשרא ואזלו ואזדווגו דא עם דא לבתר.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח (במדבר יב) ז"ל ד' עה ט"ה. * ה"ג הסלם נ"א צהבה ולי"ג וירקה דפוסים ראשונים
נ"א וירקה ולי"ג צהבה (מונקאטש במרובעים). * נ"א
חייב (קראקא). * נ"א אתכסי (דפוסים ראשונים). * נ"א ורקא (קראקא). * נ"א עבדת (דפוסים ראשונים).
ת נ"א הוה (קראקא).

החליצה

הסולם

מאמר

כעס. רוק הנראה לכל שהוא רוק, ולא מים, ולא שיתכסה בעפר. צהבה פירושו כעסה, כי תרגום כעס הוא צהב (שח"א א' ו').

(לא) ההיא איתתא דאתת וכו': ההיא אשה שבאה לפני ר' שמעון, והטילה רוק, וראה בה, שאכלה בעת ההיא, והרוק לא היה נראה. והחליצה לא נעשתה. אח"כ התנחמו, ונזדווגו זה עם זה.

(לב) ומי עביד ר' שמעון וכו': שואל, ואיך עשה רבי שמעון כך. והרי למדנו, אם התנחמו קודם שעלה הדבר לפני הדיין יפה. אבל משחלצה נעלו לפני הדיין, לא. אינם יכולים להתנחם.

(לג) א"ר יהודה שאני וכו': א"ר, משתה האשה ההיא, שבאה לפני ר"ש, שעוד לא עשו כלום זה עם זה, אלא שהטילה רוקה לבדקו, ולא היה כשר. והלכו אח"כ ונזדווגו זה עם זה.

חלצה

הבכור, ולא השני ולא השלישי. א"ר יודן הבכור והראשון עכ"פ של מת הוא ודעת שניהם שבזווג הא', היתה במת.

מאמר החליצה

(כח) תניא א"ר יוסי וכו': למדנו א"ר, ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים יגו'. דבר זה נראה כעזות פנים. א"ר יהודה, חס ושלום, שתהיה חוצפה, אלא להראות הטוב שצריכים לעשות עם המת, והיבם לא רצה, ולפיכך עושה לי בזיון לפני הכל.

(כט) מאי קלנא עבדית וכו': שואל, איזה בזיון עושה לו. ומשיב, שכתוב, וירקה בפניו, להכלימו לפני הכל, אשר לא יבנה את בית אחיו. ומקרא כתוב, וירקה ואמרה ככה וגו'. כשי"א ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם.

(ל) רבי אבהו אמר וכו': ר"א אמר ר' יוחנן, כעסה וירקה, כלומר שתירק מתוך (דפוס דף נ"ט ט"ב)

(לד) וחלצה נעלו, כמד"א ט חלץ מהם. רבי יהודה אמר רבי חייא, כתיב, א אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך, וכי א מנעל מטהר את המקום, או מטמא את המקום. ב אלא א"ר אבא, מלמד שצוה לו הקב"ה בדרך כבוד להתפרש מאשתו ג מכל וכל. במשה כתיב נעליך, וביהושע כתיב נעלך, שלא יתפרש מאשתו מכל וכל, אלא לעתים מזומנים. לה) כי המקום אשר אתה עומד עליו. מקום יש לך במעלה גדולה משאר בני אדם, מדרגה הנקראת ד קודש. וע"כ נצטוה להתפרש מאשתו בדרך נעל. אף כאן נמי האי נעל פרישות אשה. לו) א"ר יוחנן, צריך האדם לבטוח בקונו, וליקח אשה, ולהוליד בנים, שלא ילך ערירי לעולם הבא. דתנן, מאי דכתיב ט ערירים ימותו, דכל מי שאין לו בנים בעולם הזה, הוא כאלו ה לא נברא ולא היה, ו נקרא ערירי מן העוה"ז, ומן העולם הבא. לז) דא"ר יוחנן, מאחר שהאדם נושא אשה, ומוליד בנים. נקרא עבד ה'. ונוחל העולם הזה, והעולם הבא. דכתיב, ז להניח ברכה אל ביתך. לח) משל למה הדבר דומה. למלך שנתן פקדון לשלשה בני אדם, האחד שמר את הפקדון. השני אבד את הפקדון לגמרי. השלישי טנף את הפקדון, ונתן ממנו לאחר לשמרו. לימים, בא המלך לתבוע פקדונו. אותו ששמר

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ט (הושע ה) פנחס קטו. י (שמות ג) בשלח תהי. כ (ויקרא כ) יחי שפח משפטים רעד. ל (יחזקאל מד) בהשמטות ח"ב ד' רצא. ד"י ת"ז ת"יב ד' כז. תכ"ב ד' עב: תק"ח ד' קטו ט"א לעיל חקת אות ית.

א נ"א הנעל (דפוסים ראשונים). ב נ"א ל"ג אלא (קראקא). ג בדפוס קראקא חסר מן מכל וכל עד מכל וכל. ד נ"א קדוש (דפוסים ראשונים). ה נ"א ל"ג לא (ויניציא). ו נ"א נקרא (קראקא).

מאמר

הסולם

החליצה

(לד) וחלצה נעלו: פירושו, כמו שאתה אומר, חלץ מהם. ר' יהודה אמר ר' חייא, כתוב, אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך. שואל, וכי מנעל מטהר את המקום או מטמא את המקום. אלא אמר ר' אבא, מלמד שצוה לו הקב"ה בדרך כבוד להתפרש מאשתו מכל וכל. במשה כתוב נעליך, וביהושע כתוב נעלך, דהיינו רק נעל אחת. היינו, שלא יתפרש מאשתו מכל וכל, אלא לעתים מזומנות. לה) כי המקום אשר אתה עומד עליו: פירושו, מקום יש לך במעלה גדולה משאר בני אדם, היא המדרגה הנקראת קדש. וע"כ נצטוה לפרוש מאשתו בדרך לשון נעל. אף כאן, בחליצה, גם הנעל הזו שכתוב, וחלצה נעלו, הוא פרישות אשה. כלומר שפרישת היבס יפריד דף ג"ט ט"ב)

מן היבמה, נעשית בחליצת נעל, הרומז לפרישת אשה. לו) א"ר יוחנן צריך וכו': אר"י, האדם צריך לבטוח בקונו, לקחת אשה ולהוליד בנים שלא ילך ערירי לעולם הבא. שלמדנו, מה שכתוב, ערירים ימותו. היינו, שכל מי שאין לו בנים בעולם הזה, הוא כאלו לא נברא ולא היה, ונקרא ערירי מן העולם הזה, ומן העולם הבא. לז) דא"ר יוחנן מאחר וכו': כי אר"י, מאחר שהאדם נושא אשה ומוליד בנים, נקרא עבד ה'. ונוחל העולם הזה והעולם הבא. שכתוב, להניח ברכה אל ביתך. לח) משל למה הדבר וכו': משל למה הדבר דומה. למלך שנתן פקדון לשלשה בני אדם

הפקדון, שבחו המלך ועשאו *) נאמן ביתו. השני שאבד את הפקדון, האבידו מן העולם, וצוה שלא יהיה לו שם ושארית. השלישי שטנף את הפקדון, והניח ממנו לאחר, אמר המלך, הניחו לזה עד שנראה ז' האחר, היאך יעשה ממה שהניח זה בידו, ובין כך לא יצא מבית המלך.

לט) זכה האחר, יצא זה לחירות. לא זכה, אמר המלך, תנו לזה עונש על שטנף את הפקדון, וישאר הפקדון שלו. רב הונא אמר, כיון דעאל עאל. מ) ואי טנף את הפקדון ולא הניח ביד אחר לשמרו, מוציאין אותו מבית המלך, עד שיבא אחר ויתקן מה שטנף זה, והפקדון מוציאין אותו מידו של זה, ונותנין אותו לזה שתיקנו.

מא) רבי חייא אמר, כתיב ^m ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. כיון דאמר נשמת חיים. אמאי ויהי האדם לנפש חיה. אלא, ע"מ כן נתן הקב"ה נשמה באדם, שיהיה לנפש חיה. במערבא קורין לילדת, חיה.

חלופי גרסאות

ז ג"א האחד (דפוטים ראשונים).

מסורת הזהר

מ) (בראשית ב) לעיל יתרו אות כה.

חזליצה.

הסולם

מאמר

השני אבד את הפקדון לגמרי, דהיינו רשע גמור. השלישי, טנף את הפקדון, בחטאיו. ונתן ממנו לאחר לשמרו. דהיינו שהניח בו שיתקן אותו. לימים וכו' עשאו נאמן ביתו. דהיינו לצדיק הגמור. השני וכו' האבידו מן העולם, היינו לרשע הגמור. השלישי, שטנף את הפקדון בחטאיו, והניח ממנו לאחר, דהיינו שהניח בו שיתקן אותו. אמר המלך הניחו לזה עד שנראה האחר היאך יעשה וכו' דהיינו נראה מה יהיו מעשיו של הבן. ובין כך לא יצא מבית המלך, שלא גרשוהו לגיהנם. וז"ש (באות ל"ט) זכה וכו' לא זכה הבן, אמר המלך תנו לזה עונש וכו' וישאר הפקדון שלו. דהיינו הנשמה. ור' הונא חולק ואמר, כיון דעאל עאל, שאפי' לא זכה הבן, אין מגרשין אותו לגיהנם. וז"ש (באות מ') ואי טנף את הפקדון ולא הניח ביד אחר לשמרו דהיינו שלא הניח בן. מוציאין אותו מבית המלך עד שיבא אחר, דהיינו עד שיתגלגל בגוף אחר ויתקן מה שטנף זה. והפקדון, מוציאין וכו' ונותנים אותו לזה שתקנו, דהיינו שהנשמה שייכת לגוף השני שתקן אותה.

מא) רבי חייא אמר וכו' : ר"ח אמר, כתוב, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. שואל, כיון שאמר נשמת חיים למה צריך לומר ויהי האדם לנפש חיה. ומשיב, אלא

אדם, האחד, שמר את הפקדון. השני, אבד את הפקדון לגמרי. השלישי, טנף את הפקדון, ונתן ממנו לאחר לשמרו. לימים בא המלך לקבל פקדונו. אותו ששמר את הפקדון, שבחו המלך ועשאו נאמן ביתו. השני, שאבד את הפקדון, האבידו מן העולם, וצוה שלא יהיה לו שם ושארית. השלישי, שטנף את הפקדון, והניח ממנו לאחר. אמר המלך, עזבו את זה. עד שנראה מה יעשה האחר, ממה שהניח זה בידו. ובתוך כך, לא יצא מבית המלך.

לט) זכה האחר יצא וכו' : זכר האחר, יצא זה לחירות. לא זכה, אמר המלך, תנו לו עונש על שטנף את הפקדון, וישאר הפקדון שלו. רב הונא אמר כיון שנכנס נכנס. פירוש, כיון שממתינים למעלה לראות מה יעשה האחר, ובתוך כך אינו יוצא מבית המלך, ע"כ אפילו אם האחר אינו זוכה, אין מוציאין אותו משם.

מ) ואי טנף את וכו' : ואם טנף את הפקדון ולא הניח ביד אחר לשמרו, מוציאין אותו מבית המלך עד שיבא אחר ויתקן מה שטנף זה. והפקדון, מוציאין אותו מידו של זה, ונותנים אותו לזה שתקנו.

פירוש, הפקדון זו היא הנשמה. המלך זהו הקב"ה. וז"ש (באות ל"ח) למלך שנתן פקדון לג' בני אדם, האחד שמר את הפקדון, שהוא הנשמה. דהיינו צדיק גמור.

(דפוטי דף ג"ט ט"ב י) ט"ג

(מב) ותו. אלהים אפיק זינן לזיניה, והיא הנשמה. והנשמה מתחלקת ומתרבה בגוף, בעוד שהיא בגוף, וכיון שיוצאה מהגוף, מתרבה ביותר, ומשגת מה שלא תוכל להשיג בעודה בגוף.

(מג) ותכף שנפרדת מהגוף, רוצה להדבק באלהים, ובגין דלא אפיקת גופא, דהוא זיניה, כמה דאפיק אלהים נשמתא דהוא זיניה, לא מתקבלת, וחוזרת ושואפת עד שתכנס בגוף אחר, כדי לקיים זרע ולשוב להדבק בגוף הטהור והזך והנקי. ומי שלא הניח בנים, לא מזדקק ליה. הה"ד, באות נפשה שאפה רוח.

(מד) רבי שמעון אמר, האי מאן דלא אשתאר בתריה גזעין לשרשא. נשמתיה אשתיצי מן ההוא דמיונא דכליל כל דמיונין, עד דמתגלגלא, ואתורקת ממאנא למאנא. כמד"א, ולא הורק מכלי אל כלי. מאי תקנתיה. כתיב, וּבֹא גִוָּאֻלוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו וְגָאֻל אֶת מִמְכָּר אַחֲיוֹ. (מה) רבי יהודה אמר, מתגלגלת עד די תשכח מאנא דכשרא לאתתקנא. ואי ההוא פרוקא לא הוי, קוּזְטִיפֵא דבוּדִיטֵא אַתְּבֵר. ועל האי אתקרי, ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. וכתב, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְאֻלְפִים לְאוֹהֲבֵי וְלִשְׁמוֹרֵי מִצּוֹתָיו.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח ג"א ואתרקנת (וינציא) ג"א ואתבקעת (קראקא).
ס ג"א ל"ג וכתב (דפוסים ראשונים).

(י'רמיה ב') ויחי לא לעיל אות כה. (ט) (שם מה).
(ז) (ויקרא כה) פנחס נז. (פ) (דברים ז') ב"א רכת.
(צ) (שם ה') ת"ז תטיס ד' קג. תק"ח ד' קוד ט"ב.

החליצה

הסולם

מאמר

באות נפשה שאפה רוח. שרוח המת בלי בנים נשאף לבן הנוול מבימה (כנ"ל אות כ"ה).

אלא על תנאי זה נתן הקב"ה נשמה לאדם. כדי שיהיה לנפש חיה, דהיינו שיליד בנים. כי במערב קוראים לילודת חיה.

(מד) רבי שמעון אמר וכו': רש"א. מי שאינו משאיר אחריו גזעים לשרש, דהיינו שאינו מניח בנים, נשמתו כלה מאותו הדמיון הכולל כל הדמיות, עד שמתגלגלת, והיא מורקת מכלי אל כלי. כש"א, ולא הורק מכלי אל כלי. מה תקונו. הוא כמ"ש, ובא גואלו הקרוב אליו, דהיינו היבם, וגאל את ממכר אחריו.

(מב) ותו. אלקים אפיק וכו': ועוד. אלקים הוציא מינים למינה, שהיא הנשמה הבאה ממלכות הנקראת בשם אלקים. והנשמה היא מתחלקת לזכר ונקבה ומתרבה בגוף בעוד שהיא בגוף. וכיון שיוצאה מן הגוף, היא מתרבה ביותר, ומשגת מה שלא תוכל להשיג בעודה בגוף.

(מה) רבי יהודה אמר וכו': ר"א. היא מתגלגלת עד שתמצא כלי הראוי להתקן בו. דהיינו על ידי היבום. ואם אותו הגואל אינו, נשבר הכלי היקר. ועל זה כתוב, ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו. וכתוב, ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותיו. קוּזְטִיפֵא דבוּדִיטֵא, פירושו לפי הענין, כלי יקר.

(מג) ותכף שנפרדת מהגוף וכו': ומיד שהיא נפרדת מן הגוף היא רוצה להדבק באלקים. ומשום, שלא הוציאה גוף, דהיינו שלא הולידה בן, שהוא מינה, כמו שהוציא אלקים את הנשמה שהיא מינה. אינה מתקבלת לאלקים. וחוזרת ושואפת עד שתכנס בגוף אחר להתגלגל. כדי לקיים זרע, ולשוב ולהדבק בגוף הטהור, והזך, והנקי שהוליד בנים, ומי שלא הניח בנים אינה קשורה בו. ז"ש (דפוס דף ג"ט ט"ג)

יא

חדש

כי תצא

זהר

מו' הילכך א"ר אבא, כתיב ו' בצלם אלהים עשה את האדם. מה שמא
דא אפיק זינן לזיניה. כך בעי ביצ לאפקא זינן לזיניה. .

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

י גיא עד כאן (קראקא).

ו' (בראשית ט) נח רנב לעיל יתרו ארת שמש.

החליצה

הסולם

מאמר

מו' הילכך א"ר אבא וכו' : לפיכך א"ר דהיינו המלכות, המוציאה תולדות, שאין
אבא, כתוב, בצלם אלקים עשה את האדם. הנשמות, כך צריך האדם להוציא מינים למינו.
מה שם זה, אלקים, הוציא מינים למינה. דהיינו להוליד בנים.
סליק פרשת כי תצא